

„Angeljček, otrokom učitelj in prijatelj“

Izdal Anton Kržič v Ljubljani.

Zlate knjižice so to, pa jako dober kup. Izšli so dosedaj trije zvezki, katerih vsaki obsega 48 strani prekoristnega in črez vse veseliga berila, ki je v prvi vrsti šolski mladini namenjeno. Vsak zvezek v ličnih, pobarvanih platnicah in z mnogimi podobami ozalšan, velja samo 12 krajcarjev. Kaj se pa v „Angeljčeku“ bere? Smem reči, da so sami lepi nauki, v tistej obliki, v katerej jih je podajal naš Zveličar sam — namreč v obliki zgodob in prilik. Otroci, kakor sploh vsi še neizobraženi ljudje, imajo več srca, kakor uma. Torej se pri njih pot do razuma najleže skozi srce najde. Tako je učil slavni nemški kanonik Krištof Šmid, katerega spisi so najlepši vzgled vsem, ki mladino učijo ali za njo pišejo. Ravno to pot so hodili tudi nepozabljivi naš knezoškof Slomšek. Njihova prelepa knjiga „Blaže in Nežica“ je na prvi pogled samo zgodba, pripoved, v katero so pa vsi mladini najpotrebniši nauki tako srečno vpleteni, da si jih bralec prisvoji, pa še ne ve ne, kedaj in kako. „Žali Bog, da se je v naših narodnih šolah, kakor tudi na viših učiliščih doslej tudi v veronauku vse preveč le na razvijanje uma merilo, premalo pa na blaženje srca. Seme božje besede vsajeno v rahlo zemljo mladine ostalo je brez oživljajoče toplote mrtvo, ni prineslo dobrega sadu, ter je bilo od zelišča zadušeno, ki tudi v hladni zemlji dobro raste. Naše šole so navadno same ledenice, tožil je rajni knezoškof Roman, in pravo je zadel. Kaj mi pomaga najsvitljša soba, če mi je pa zmrzniti v njej, in delati ne morem! Čemu so cerkvi in državi še tako umni udje z največimi znanostmi, če pa za pravico in čednost gorkega srca nimajo!“ Slomšek, Zbrani spisi. IV. str. 11.

Tega preimenitnega nauka g. Kržič ni pozabil. Kakor ljubo solnce zemljo oživlja, tako on kot učitelj v svojem spisu „Šola rajske nedolžnosti“, ki se nadaljuje skoz vse zvezke, svoje učence razveseljuje in za krščansko resnico in pošteno življenje navdušuje. Če je pa učitelj mrtev ko les, mrzel ko led — učenci pa živi ko ogenj, se slabo strinjajo, srca učencev se učitelju tako dolgo umikajo, da šola zmrzne, nauka cvet pomerje in dobrega sadu ne da.

Lepše in bolj podučljive povesti še menda svoje žive dni bral nisem, kakor je ona pod naslovom: „Kateri je najpridnejši?“ v I. zvezku, na str. 7. do 15., ali pa „Povest o novem krajcarju“ v III. zvezku. Če bo „Gospodarju“ toliko prostora ostalo, bomo prihodnjic eno ali drugo objavili — zakaj vse popisovanje je medlo in lepoto je treba videti, povest pa čuti ali brati — sicer so vse besede zastoj. Za kratek čas skrbijo pripovedke o „Križih in težavah otročjih let“. Ko sem te povesti čital, sem se z ve-

seljem spominjal Slomšek-ovega nauka: „O setvi mora solnce sijati, da se da lepše orati in njivo čedno obdelati; bodi učitelj tudi pri nauku vesel in dobre volje, kar je prav! Naj pove tudi kaj za smeh, toda brez greha!“ Kaj še naj rečem o lepih izgledih iz življenja svetnikov, o nežnih pesnih, ki podane nauke tako ljubko priporočajo in o zastavicah?! Svoje duhovske tovarše še posebej opomnim na „Duh. Pastirja“, ki ga izdaje isti g. Kržič. Če bi ga Slovenci dosti ne podpirali — bi se nam pač lahko očitale, da imamo oči, pa ne vidimo da imamo ušesa, pu ne čujemo. „Angeljčka“ bi si naj naročila vsaka narodna šola, vsaj v petih izvodih — in če je le mogoče, naj bi ga ne pogrešala nobena kmečka hiša, kjer je kaj otrok. Pa tudi odrasli se bodo z veseljem in z milo obožnostjo spominjali svojih lepih mladih dni — in bodo postali zopet otročji, preprosti in ljubeznjivi, kakoršnje nas ljubi Jezus imeti želi, ko uči: „Resnično vam povem, ako se ne vrnete in ne postanete, kakoršnji so otroci, ne pojdete v nebeško kraljestvo!“ Mat. 18, 3.

Naročila sprejemlje „Katoliška bukvarna“ v Ljubljani, stolni trg, št. 6 in g. Ant. Kržič, na Kongresnem trgu, št. 16 v Ljubljani.

Dr. Jož Pajek,
učitelj veronauka.

Dopisi.

Iz Jelšja pri Dobrni. (Spomenica na zlato sveto mešo Leona XIII.) Neki slavni protestant, Herder, je zapisal pomenljive besede, ako pravi: „Brez papeža bi cela Evropa že zdavnej postala plen tiranstva ali dobiček samosilstva trinoštva, grozovitosti“. Kdor zgodovino pozna, mora reči, da je imenovanec povedal znane to resnico. Zavoljo tega je neki drugi protestant, Cobbet se piše, ko je opazoval nered in grozovitosti, ki so jih počenjali na Angleškem potem, ko je ljudstvo se „poluternilo“, vzdihnil: „Dokler je naše ljudstvo bilo katoliško, dotlej imelo je svoje pravice in slobodo; odkar je pa ločeno od papeža, od tistega časa so naši vladarji in grajščaki strašni samosilniki, a podložni ljudje so obžaljevanja vredni suznjiki.“ Pač da! In v današnjih časih? Kjer se svet ne zmeni za blagi glas, ki prihaja iz Rima, kjer ljudje ne vbogajo sv. Očeta in vdanih jim duhovnikov, tam se vrata na stežaj odpirajo nemirom in preprirom, raznim nesrečnim neprilikam. Ko je to opazoval neki turški velevojvoda, je v svojem času gledé Pija IX. rekel: „V Evropi je on (papež) jединi, kateri se vstavlja revoluciji“, prekuciji. In kako? Ta papež so med ostalim iskali pomoči pri Mariji. Saj so pokojni Pij IX. bili sploh na glasu kakor posebni častilec preblažene Device. Ali isto se mora reči tudi o njihovem nasledniku, o sv.

mogoče in vselej tudi ne izda. Kako hoče obdržati tele od dobre krave, če je nima? In kaj pomaga dobra krava, če pa povrže o času, ki ne ugaja posebno zarodu?

Oboje je gospodarju neljubo in ne vé si pri vsej skrbi pomoči v tem. Odkrito rečemo, da tudi mi ne vemo za kako pomoč, ki bi vsem in vselej izdala ali na nekaj opomenimo naše gospodarje — na čas, o katerem se povrže tele. Le-ta za pleme ni brez pomena. Kolikor nas uči izkušinja, najbolje obnese se tele, ki se je povrglo po zimi, še tje do aprila. Tele, ki se povrže o tem času, velja še tudi od krave, ki ni posebno dobra.

Uzrokov za to pa je dvoje, prvi je pri kravi, drugi pa pri teletu. Krava, ki povrže po zimi, je v nošenju po letu, jeseni in še kaj v zimi. Po leti in jeseni je navadno na paši ali pa ima doma krmo, ki ji ugaja in razhodi se tudi lahko. Po zimi pa je že visoko v svojem času, zato se ji tudi streže, kolikor je mogoče in tedaj je lahko „dobre kože“, tele pa se razvija v njej redno ter ne trpi škode.

Tako tele pa se potlej že samo vtrdi takó, da se izpusti lahko na pašo v letnem času; sicer mu prizadeva mušja zalega veliko sitnosti, če še ni godno za pašo ter mora celo leto ostati še v hlevu. Le-ta paša je teletom že prvo leto skorej potrebna, gotovo pa jim je koristna izlasti še telicam. One so rade potlej dobre molznice, sicer pa so rode in sploh niso za oči. Kupec se jih ne prime, da si so še debele.

Kdor torej hoče dobre krave in lepe vole, naj izbere za pleme, če le količkaj more, teleta, ki so se povrgla po zimi, druga pa naj spravi v denar. Spomladi in poleti, ko ima obilo delavcev na svojem gospodarstvu, pride mu tak denar gotovo dobro. Izjemo naj napravi le takrat, ako mu povrže krava, ki je, kakor pravimo, na dobrem glasu, spomladi ali poleti ter si naj obdrži njeno tele. Nikakor pa naj ne opusti paše ali vsaj prostora dati teletu, da se giblje na prostem, kedar mu ne brani slabo vreme. Tako nas uči izkušinja.

Les v zemlji.

Lesú je zmerom manj in da bi ta tudi ne bil zastoj, brez potrebe ni, da ga pustimo gnjiti v zemlji. Posebno pri stavbah, plotih in enacih napravah nam ni ljubo, če segnjije les v zemlji v tem, ko je zunaj še v dobrem stanu. Da se les drži tudi v zemlji dolgo, dalj ko je mogoče, za to se pripravlja na razne načine, toda eno hodi predrago, drugo pa ne izda in tretje dela neprilike, zato vse opustimo velikrat ter lesú ne pripravimo za to, da si ga obdržimo v moči še tudi, kar ga pride v zemljo.

Sedaj, ko se kuri po mestih pa že tudi na kmetih sem ter tje s premógom, nahaja se tega pepela obilo in ljudje ne vedó skorej, kam

z njim. Ako se potrdi naslednji svet, pa je še za ta pepel veliko prostora. V jamo, v katero ima priti soha, nasiplje se zmes iz polovice pepela in tretjine vgašenega apna. Najbolje je, če se pusti zmes suha in pravi se, da velja, če ni drugače, premogov pepel ali tudi apno samo.

Kdor ima veliko graje ter potrebuje vsled tega veliko kolja in sohic, njemu bi vsekako ta svet ustregel. Draga ni in tedaj se da stvar poskusiti. S kacic železom napravi se nekaj širja luknja, kakor je je sploh treba za kolje, nasiplje se potlej z ono zmesjo in kol se vtakne tako v jamo, da stoji sredi le-te zmesi. Ni treba, da še opomenimo posebej, da je to posebno še za one posestnike, ki imajo na svojem zemljišču hmelja. Kar se koli prihrani, to je dobro.

Sejmovi. Dne 17. januarija v Kapelah pri Brežicah, v Petrovčah in Gorenji Radgoni. Dne 20. januarija v Arnožu, pri sv. Mohorju, pri sv. Lenartu v slov. gor. in dne 21. januarija na Teharjah.

Dopisi.

Iz Št. Lenarta pri Beljaku. (Prošnja.) Naslednjo domoljubno prošnjo, prosim, vzprejmite v Vaše predele, razpošilja jo podružnica sv. Cirila in Metoda za Beljak in okolico. Nemški „šilverein“ vsiljuje mnogim šolskim knjižnicam po našem okraju knjige, ki so nam brez vse koristi, ker so pisane v jeziku nam in našim otrokom nerazumljivem. Zato je sklenil občni zbor naše podružnice, ustanoviti „podružnično knjižnico“, iz koje bi se knjige izposojevale v prvi vrsti čestitim gospodom katehetom in narodnim učiteljem, da jih izposojejo slovenski mladini, ki se naj iz njih privadi lepemu slovenskemu jeziku in navzame ljubezni do vere in domovine. Ker nam pa naša sredstva ne pripuščajo mnogo v ta namen storiti, obrača se podružnično načelnništvo do velečestitega slovenskega občinstva z najprisrčnejšo prošnjo, da nam blagovoli podariti primernih knjig. Podarjene knjige naj se blagovolijo poslati sedanjemu knjižničarju, č. g. Val. Krautu, župniku na Brnci (Färnitz bei Villach). Tako piše načelnništvo podružnice sv. Cirila in Metoda za Beljak in okolico. Jaz imam pa od svoje strani le še to opomeniti, naj jih prav veliko usliši le to „prošnjo“. Ona izhaja iz domoljubnih src in potreba je pri nas v resnici velika.

Od Sv. Križa pri Slatini. (Občinske volitve.) V tretjem volilnem redu smo Slovenci — konservativci zmagali z dvanajsterimi glasovi večine. V drugem in tretjem še sedaj ni bilo mogoče vsled silnega pritiska nasprotné, liberalne proticerkvene stranke. Gotovo bo prihodnjič zmaga popolnoma naša, ako se bodo

tisti volilci, ki do sedaj še liberalnim kričačem pete ližejo, spametovali in nemškutarski jarem hlapčunstva otresli. Vsem, ki so kljubu slabemu vremenu volit prišli, in pri njej se hrabro držali, bodi srčna hvala! Le pogumno naprej! Pravična reč bo slednjič zmagala. Dal Bog da bi krščanski Slovenci kmalu sprevideli, na kateri strani je resnica in kateri so vaši prijatelji; ali taki, ki vam nemški jezik in nemške šulvereinske šole vsiljujejo, za vero se ne brigajo in so navadno samo po imenu kristjani; ali tisti, kateri materni jezik spoštujejo, se za krščansko izrejo otrok trudijo na podlagi materne jezika, pri nas slovenskega, in svete cerkve in duhovnikov ne zaničujejo. Dragi Slovenci! ogibajte se lažiliberalnih kričačev, svojih zaničevalcev; naše geslo naj bo: Svoji k svojim! Narodni volilci.

Od Sv. Vrbanu v Slov. gor. (Malenkostne naše zadeve v občni poduk.) Nekako neradi izpregovorimo o naših krajevnih razmerah. Če to storimo, zgodi se le zaradi tega, da nekako staro resnico osvetimo: „Nemškutarji so najhujši sovražniki poštenega slov. kmeta, pravi trn v peti našega naroda. Naj se jih torej ogiblje in varuje naš kmet!“ Tukajšnji liberalci in veliki Nemeč Janez Marinič je pred l. 1882 v svoji krčmi nekdanj rekel: „Možje! če vam rečem: sneg je črn, vi mi morete verjeti; saj niso moj oče za me zastoj dali par „hundertarjev“ vsako leto, ko sem študiral“. Takim samovestnim besedam so se uklonili večinoma naši kmetje. J. Marinič je bil njihov prerok. Ptujski velikonemci so ga kaj močno čislali, ker je napeljeval vodo na njihov mlin, radi so zahajali v njegovo krčmo, tam načrte kovali zoper ubogega Slovence; ves „vrbanški svet“ se je vrtel okoli M. hiše, kakor zemlja okoli solnca. V jesen l. 1882 je bilo zidanje tukajšnje nove šole dokončano. J. Marinič je pri tem zidanju bil „ober-baumeister“, ker se vé, da za take visoke službe drugi Vrbančani niso bili sposobni. Dovolilo se jim je le globoko v žep seči, za novo šolo raboto storiti itd. Naš ober-baumeister je včasih prižgal svojo smodko, ter, če se mu je vredno zdelo, k delavcem pogledal. Če se je kateri zidar v Mariničevi krčmi preveč napil, torej delo zamudil, pri tem je naš ober-baumeister skozi prste pogledal, ker je to-le malenkost bila in bil je v tem liberalen. Za vso to skrb je dobil Marinič primerno plačo: le „lumpasta“ dva goldinarja na den; res malenkost za veliki trud! Pa krajni šol. svet mu je vestno plačal, akoravno je naše šolsko poslopje, po izreku strokovnjakov, jako pomanjkljivo napravljeno, in primeroma silno drago. Leta 1883 se je reklo, naj J. Marinič račun napravi: kako je kaj z denarjem ravnal. Nekega dne prinese k seji šol. sveta račun, ter osorno tirja, naj krajni šol. svet kmalu potrdi in odobri račun,

ali kakor je „učeni gospod Marinič“ tirjal, naj se mu „absolutorium“ dá. Pregledovanje pobotnic itd. vse to bi se naj naglo zgodilo, „ker on nima časa baviti se dolgo s temi „lumparskimi papirji“. Povzdignil je tudi svoj glas ter samovestno rekel, da je le njegovo zaslužnje, da je šola tako naglo dodelana bila, primeroma jako po ceni, zaslužil bi si, da bi se mu kaka medalija podelila itd. Vendar nek ud kraj. šol. sveta ni bil teh misli: nasvetoval je, naj se izvoli odsek za pregledovanje računa, oziroma za odobrenje. To je bilo sprejeto. Odsek si izvoli za predsednika Josipa Kaisersbergerja, predstojnika Dersteljskega, moža korenjaka. Našlo se je zraven raznih pomanjkljivosti pri računu, da je liberalni J. Marinič prav liberalno za 600 gld. menjic spodbil t. j. sprejetih 600 gld. je med „dohodke v računu“ postaviti „pozabil“; med „stroške“ pa je tiste pritisnil. Bili so denarji na „menjico“ vzeti iz Ptujске hranilnice. — Računski odsek je to prenagljeno dejanje liberalnega ober-baumeistra zavrgel ter rekel, da se tako „ne bomo pogajali“.

(Konec prih.)

Iz Celja. (Dijaška kuhinja.) Za II. društveno šolsko leto 1887/88 so darovali gg.: Anton Lednik, župnik v Podsredi letnino fl. 5, Franc Zdolšek, župnik v Solčavi letnino fl. 5, Boštjan Kregar, učitelj v Celji letnino fl. 5, J. Vilhar v Ljubljani, letnino fl. 5, Jurij Bezenšek, župnik v Čadramu letnino fl. 5, dr. Karl Šmidinger, c. kr. notar v Kamniku letnino fl. 5; Vaida Tomaž, Perc Andrej, dr. Vrečko, Hudo-verniki Ludeviti, dr. Lemež Urban, Irgl Franc, Vehovar Leopold, Mikuš Valentin, dr. Horvat, vsi v Celju mesečnino za november po 50 kr. skupaj fl. 4.50; Jezovšek Mihael, not.-kand. v Ptujju fl. 3, Posojilnica v Ljutomeru fl. 30, Gregor Presečnik, kaplan v Poličanih fl. 4, Neimenovan po g. prof. Krušicu, za december fl. 4, A. Podhostnik, kaplan v Mozirju nabral fl. 2.21, potem od Matija Frece, župnika letnino fl. 5, in od J. Ramor, župnika fl. 1, dr. Ipavica v Št. Jurju letnino fl. 5, Blaž Dolinšek, župnik v Frankolovem fl. 5, Radoslav Marzidovšek, c. kr. vojni kaplan v Zadru fl. 5. — Vsem presrečna zahvala in uljudna prošnja za daljne mile darove.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Glasi o vojski vtihujejo, ni še pa za to gotovo, da je še nazadnje vendar le kje ne bode. Naj pa bode že, kakor hoče, toliko znamo, da dolgo več ne bode do nje. Vsa Evropa tiči do vratú v orožju in to požré denarja več, kakor ga zmogó države. — Nemci na Českem so, kakor kujav otrok. V tem, ko jim ponuja česka večina roko v spravo, odbijó jo. Nemci ali brž ko jih pusté potlej Čehi na